

Magten og dens pris

Jesper Tang

Det interessante ved italieneren Francesco Rosis seneste film, »Magten og dens pris«, er dens professionelle jongleren med stilelementer: det er i alt væsentligt en kriminalfilm, men der er iblandet klassiske elementer af science-fiction samt kritik af begge genrer, og alt sammen er det hverken for den umiddelbare spændings, kuriositetens eller genrekritikkens skyld, men derimod for den politiske analyses – og så (for nemmer man på billedsiden) fascinationens af de verdens billeder, det fører fortælleren og kameraet ind i. Det er politisk fiktion, et kig ind i en (hvis man skal tro instruktørens indklippede, dokumentariske smuler) umiddelbart forestående italiensk fremtid, der viser sig at være så uhyggeligt korruperet, så mareridtsfremkaldende såvel for de »almindelige« italienerere som for de af dem, som ønsker den øjeblikkelige omstyrtelse af det aktuelle helvede, at selv ikke den politisk mest forstenede sjæl skulle kunne undgå at føle sig stødt på borgerrettigheds- og friheds-manchetterne.

Kriminalhistorien, hvis miljø hurtigt udvides fra at være den konkrete, gængse forbrydelse til at omfatte hele den politiske top, er filmens bærende: i den italienske provins snigmyrdes over et kort tidsrum den ene højtstående dommer efter den anden, og det viser sig, at filmens hovedperson – politiinspektør Rogas – snarere end primært at være samfundssystemets retfærdighedshungrende opdager af forbryderen, fungerer som publikums, det almindelige menneskes, agent i en sag, hvis dimensioner og specielt forbrydere er langt større og langt mere farlige: politiet selv! Rogas afslører nemlig temmeligt ubesværet morderen, der er en tidligere uskyldigt straffet, men hans opklaring overses, hans beviser skubbes til side, og det er grunden til, at han kommer på sporet af affærens rette konstruktion: politikere, cheferne for hær, politi og efter-

retningsvæsen og andre højere myndigheder står som mordenes egentlige ophavsmænd, og det med hensigt til at »legitimere« eller forklare et planlagt statskup med nødvendigheden af at komme den ekstreme venstrefløj til livs (det er den, vi dokumentarisk har set i aktion ude på gaden, og det er den, der skal anklages for terroraktionerne). Slet ikke en uinteressant problemstilling: dem, der er sat til at administrere og håndhæve det borgerlige samfunds frihedsrettigheder, dets retfærdighed, bliver pludseligt og klandestint selvbestaltede. »Regeringen er svag, men retfærdigheden stærk«, siger et sted højesteretspræsidenten og mener med dette skolastiske argument at have ret til at sætte den demokratiske proces ud af funktion. Tematikken er (med god grund) gennemkomende i en række film fra de senere år: hvor går demokratiets grænser, når det er en del af dette system, at det skal forvaltes af mennesker, som netop via deres funktion får magt til at forvandle sig til effektive formyndere? Hvor ender og begynder overhovedet det borgerlige »demokrati«, når den materielle/økonomiske beherskelsesstruktur er så fundamentalt u-demokratisk? Indenrigske og specielt udenrigske reaktioner på udsigterne til en kommunistisk sejr ved det sidste italienske valg giver problemet aktualitet og instruktøren (der baserer sig på en roman af Sciascia, »Il Contexto«) ret til at stille det endnu engang.

Rosis filmiske realisering af kriminalhistorien fokuserer naturligvis på spændingselementet omkring den langsomme afdækning af de politiske uhyrligheder, men overraskende lidt: synsvinklen er hele tiden (og bevidst) politiinspektørens, hvorfor man ikke alene bevæger sig inden for den traditionelle spændingskurves rytme, men tillige med-oplever den »realistiske« tilslørethed og fordækthed,

Lino Ventura som politiinspektør Rogas i Rosis seneste film »Magten og dens pris«.

som lyssky magtspil altid omgives med, eftersom de på én gang skal udføres af systemets »beskyttere« og tjene til dets destruktion. Men væsentligst koncentrerer Rosis sig om aftegningen af politimandens position og forløbet frem til det tidspunkt (der også betyder hans død), da han henvender sig til kommunisterne med sin viden. Rogas skildres omsorgsfuldt fra begyndelsen som en helt almindelig, professionelt nysgerrig og tvivlende person, der langt hen ad vejen udfører sit systembeskyttede arbejde i (blind?) tiltro til dettes og retfærdighedens uomstødelighed. Først da det står klart for ham, at hans hidtidige værdier var en illusion, at han er blevet taget ved næsen af dem, han troede var solidarisk med ham, reagerer han, men aldrig affektivt. Rogas er ikke (og bliver heller aldrig i filmen) en klassisk helt, en rigtig agent. Han er det ikke engang i den moderne forstand, at han slutter af med at fuldbyrde en bevidsthedsmæssig forandring fra »ubevidst« og borgerlig til revolutionær. Fotograferingen i sig selv gør meget ud af at holde ham på plads som en »lille mand«, en forladt (mange billeder viser ham alene på mørk baggrund, trist og alene i lejligheden, fotograferet i fugleperspektiv med tunge, bekymrede øjne etc.), ensom og alligevel: på sporet. Rosis beskriver derimod, hvorledes *kendsgerningerne*, den samvittighedsfulde efterforskning, må føre selv den omtalte politisk set forstenede sjæl (det er dog næppe Rogas) i armene på den politiske opposition. Der er tale om kendsgerningernes magt til *overbevisning*, snarere end om bevidstgørelse, om, at Rogas tager de (for ham) nødvendige skridt til (gen)oprettelsen af en abstrakt retfærdigheds orden, snarere end om et politisk engagement. Om engagementet så følger i overbevisningens fodspor? Det giver filmen ikke svar på. Da Rogas under et møde med en kommu-

nistisk leder bliver dræbt – af hvem vides ikke, men enhver kan gætte, eftersom medierne insisterer på selvmord og kameraet informerer os om noget andet – stiller Rosis derimod spørgsmål også til venstrefløjen: hvad skal man stille op med en henvendelse som Rogas'? Og hvad skal overhovedet venstrefløjen stille op med en så magtfuld, korrumperet, u-demokratisk og velorganiseret fjende, når den kun har de traditionelle revolutionsteriorer at kæmpe på?

Det uinteressante ved »Magten og dens pris« – alt det foregående og specielt måske det sidste spørgsmål ufortalt – er at den netop er betydeligt mere *fiction* end science; således forstået, at dens budskab og »afsløringer« ikke virker »overbevisende«, ikke virker tilstrækkeligt chokerende eller provokerende. Vi har vist alle en fornemmelse af, at Rosis (og Sciscias) analyse er rigtig, men der er ingen af os, der helt præcist véd det, kan bevise det. For tiden tænker en masse på GRAPO-bortførelserne i Spanien med en optik i baghovedet som forklaring, der minder om konstruktionen i »Magten og dens pris«, men ingen af stederne er vi sikre. Rosis film får mig til på behagelig vis at bestyrke min tro på, at den rene fiktion, romanen, roman-filmen, er ved at dø ud, og at nye genrer er ved at etablere sig. Indtil videre kalder vi dem bare blandingsgenrer, og det er måske fordi filmen her ligesom mangler én eller anden overbevisende form for dokumentation for sin på bunden ikke vanvittigt usandsynlige eller nyttilkomne tankegang, at jeg synes den trods alt er en blandet – omend meget lødig – fornøjelse. (Cadaveri eccellenti – Italien/Frankrig 1976).